

מקורות לעיון במס' בבא מציעא: פרק השואל

דף טז

שבט תשע"ג

מ. זילברמן

(צד:) פטור בעליו עמו. בטעם פטור בעליו עמו כתבו התוס' (צו. ד"ה ונשאל), "שאלה בבעלים אין סברא לפטור והוי חידוש ואין לך בו אלא חידושו". וכן תמה בשו"ת חות יאיר (סוף סי' רכ"ג) על טעם הדין. ומ"מ בין מפרשי התורה נתנו טעמים שונים.

ע"י בספורנו עה"ת (שמות כב: יד) שכתב, "שסתם משאיל בקרוב דעת כזה הוא נותן מתנה על דעת שיחזיר, וכיון שלא התנה אינו חייב להחזיר אלא כשהיא נמצאת בעין ... הנה כל זמן שהיא בידי המקבל היא שלו אף על פי שלא יחזירנה אחר כך, ולא יתחייב על כל מה שיארע בה אפילו בפשיעה". וע' בספר החינוך (מצוה ס') שהסביר שכוונת התורה היא שלא לחייב את השואל היכא שבעלים נמצאים ויכולים הם לשמור את שלהם. ורק מטעם שלא נתנה דבריה לשיעורין הדין הוא דכל היכא שהבעלים נמצאים בשעת שאלה פטור השואל אף אם אינם נמצאים בזמן האונס. וע"ע במשך חכמה על התורה.

בפירושו הריפ"פ לספר המצות להר"ס ג (ח"ג פרשה כג עמ' קנג). הביא דברי שו"ת מהר"י ברונא (סי' קנ"ח) שכתב, "ונ"ל ישראל מברונא דלא קשיא מידי דהרי הפשט כי בעליו של החפץ במלאכתו של שומר נמצא בעל החפץ עבדו של שומר לכן השומר פטור ואינו צריך לשלם לעבדו כלום". והסביר דבריו ע"פ פירוש הרלב"ג עה"ת שכתב דאם בעליו עמו "לא יתכן שישתעבד לו זה אז בשמירת הבהמה כי אין האדם אדו ועבד יחד לאיש". והביא דכדבריו מבואר גם בתרומת הדשן (פסקים סי' ר').

וכתב הגריפ"פ דמבואר מדבריהם דהשואל בבעליו עמו אין עליו תורת שומר כלל. וזה ענין לחקירת האחרונים אם פטור בעליו עמו הוא פטור מתשלומין או שפטור מעצם דין שמירה. ע"י ש"ך (סי' ס"ו ס"ק קכ"ו), קצות השלחן (סי' רצ"א ס"ק י"ח) וברכת שמואל (ב"ק סי' ל"ב אות ה').

ובספר מנחת אהרן (מיאסניק) על ספר שמות (עמ' תנ"ח) העיר ממחלוקת הראשונים בדין עושה מלאכה מעצמו. דפסקו הטור והמחבר (סי' שמ"ו ס"ד) דהשואל לו פרתו והלך עמה לסעדה הוי שאלה בבעלים אע"פ שמעצמו נשאל לו. אך הרמ"א פסק כהמרדכי (סי' שע"ג) דלא מקרי שאלה בבעלים אלא היכא דהשואל ביקש מן המשאיל לעשות דבר עבורו. והסביר דלטעם הרלב"ג רק מסתבר שהמשאיל חשיב עבדו היכא דביקש ממנו לעשות עבודה. ואילו לסברת הספורנו והחינוך אפשר שאין חילוק.

עיקר תוס' ריש פרק השואל

(צח.) מתוך	(דד.) השואל
(צח:) שאלה, ואמר לו	(צד:) דקיימא
(צט.) באומר, כיון, כך תקנו	(צו.) ונשאל, שאל
(ק.) ולחזי, הא, דמי	(צו:) בעל קמא, אלא, בעל בתרא, אמר
(ק:) כסות	רבא
(קא.) דברוה, כדי	(זז.) ביום (צז:) השוכר, והלב, לימא,
	והלה, ורה הונא, רב נחמן